

УДК 515.2

МОДЕЛЮВАННЯ ОПТИМАЛЬНИХ ГЕОМЕТРИЧНИХ ПАРАМЕТРІВ ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНОЇ ОБОЛОНКИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ БУДІВЕЛЬ

Мартинів В. Л., к.т.н.

Кременчуцький національний університет

імені Михайла Остроградського

Тел. (05366) 74-33-08

Анотація – розроблено аналітичний і графічний способи визначення оптимальних геометричних параметрів теплоізоляційної оболонки енергоефективних будівель з урахуванням тепловтрат, теплонадходження від сонячної радіації, впливу вітру за критерієм забезпечення заданого рівня енергоефективності будівель.

Ключові слова – оптимізація геометричних параметрів, енергоефективні будівлі, гранна форма, геометричне моделювання, опір теплопередачі.

Постановка проблеми. Підвищення енергоефективності будівель можливе за рахунок використання позитивного теплоенергетичного впливу навколишнього середовища, що можна досягти оптимізацією геометричних параметрів (опору теплопередачі) кожної конструкції теплоізоляційної оболонки. У зв'язку з цим при проектуванні енергоефективних будівель виникає потреба в розробці способів визначення оптимального опору теплопередачі огорожувальних конструкцій з урахуванням тепловтрат, теплонадходження від сонячної радіації, впливу вітру за умови забезпечення заданого рівня енергоефективності будівель.

Аналіз останніх досліджень. У роботі [1] питання оптимізації параметрів утеплювача розглянуто в загальному вигляді без урахування гранної форми будівлі. Розв'язанню задачі багатопараметричної оптимізації з точки зору мінімізації тепловтрат через огорожувальні конструкції присвячена робота [2], але при цьому не забезпечується заданий рівень тепловтрат через огорожувальні конструкції. Зокрема, відсутні графічні способи розв'язання цієї задачі.

Формулювання цілей статті. Запропонувати аналітичний і графічний способи оптимізації опору теплопередачі конструкцій

теплоізоляційної оболонки будівлі для забезпечення заданого рівня тепловтрат.

Основна частина. Розроблено *аналітичний спосіб* оптимізації опору теплопередачі огорожувальних конструкцій при заданому загальному рівні тепловтрат ΔQ_B через огорожувальні конструкції для опалювального періоду.

Наразі оптимізуються декілька геометричних параметрів опору теплопередачі огорожувальних конструкцій. Для цього складається математична модель теплового балансу $\Delta Q_{грi}$ кожної грані будівлі, яка враховує опір теплопередачі ($R_{ст}$, $R_{вi}$) непрозорих і світлопрозорих конструкцій, площу конструкцій ($S_{вi}$, $S_{стi}$), геометричні параметри орієнтації для розташування вікон на фасадах будівлі ($A_{вi}$, $\omega_{вi}$) та ін.

Математичну модель теплового балансу грані будівлі можна зобразити у вигляді:

$$\Delta Q_{грi} = \frac{S_{стi}}{R_{стi}} \cdot \left(t_{вi} - \left(t_{зi} + \frac{r_i \cdot I_{спi}}{\alpha_{зстi}} \right) \right) \cdot N_{дiб} + \frac{S_{вi} \cdot D_{d_i}}{R_{вi}} - Q_{спi} \cdot K_i \cdot \zeta_i \cdot \varepsilon_{o_i} \cdot S_{вi} \cdot (1)$$

Розв'язання даної задачі зводиться до оптимізації нелінійної функції з декількома змінними з використанням комп'ютера. Змінними є параметри опору теплопередачі ($R_{стi}$, $R_{вi}$) світлопрозорих та непрозорих конструкцій.

Сумарний опір теплопередачі непрозорих і світлопрозорих конструкцій мінімізується:

$$\sum (R_{вi} S_{вi} + R_{стi} S_{стi}) \rightarrow \min. \quad (2)$$

Система обмежень

Кількість тепловтрат ΔQ_B через огорожувальні конструкції відповідає класу енергоефективності будівлі та є незмінними:

$$\Delta Q_B = \sum \Delta Q_{грi} = \text{const.} \quad (3)$$

Кількість утеплювача мінімізується, при цьому обмежуються геометричні параметри опору теплопередачі утеплювача відповідно [3]:

$$0,5 \leq R_{вi} \leq 0,75. \quad 0,5 \leq R_{стi} \leq 0,75. \quad (4)$$

Залежно від типу будівлі уточнюються параметри обмеження, де $t_{зi}$ – фактична температура зовнішнього повітря (град); $t_{вi}$ – температура внутрішнього повітря (град); r_i – альbedo поверхні грані будівлі; $I_{спi}$ – енергетична освітленість повітря короткохвильовою радіацією (Вт/м^2); $\alpha_{зстi}$ – коефіцієнт теплообміну між зовнішньою поверхнею огорожувальної конструкції та зовнішнім повітрям; $R_{стi}$ –

опір теплопередачі непрозорих огорожувальних конструкцій ($\text{м}^2 \cdot \text{К}/\text{Вт}$); $N_{\text{дiб}}$ – кількість дiб опалювального перiоду [3]; $R_{\text{вi}}$ – опiр теплопередачі світлопрозорих огорожувальних конструкцій ($\text{м}^2 \cdot \text{К}/\text{Вт}$) [3]; D_{di} – кількість градусо-дiб опалювального перiоду [3]; S_{cti} – площа непрозорої грані огорожувальних конструкцій (м^2); $Q_{\text{cp}i}$ – кількість сонячної радіації, що надходить протягом опалювального перiоду ($\text{кВт} \cdot \text{год}/\text{м}^2$); K_i – коефіцієнт дійсних умов хмарності, що впливають на надходження сонячної радіації [3]; ζ_i – коефіцієнт, що враховує затiнення віконного прорiзу непрозорими елементами [3]; ε_{o_i} – коефіцієнт відносного надходження сонячної радіації для світлопрозорих конструкцій [3]; $g = \zeta_i \cdot \varepsilon_{o_i}$ – фактор засклення вікон.

Розв'язання даної задачі зводиться до оптимізації нелінійної функції з використанням комп'ютера за декількома змінними методом Хука–Дживса.

Графічний спiсib визначення раціонального опору теплопередачі непрозорих конструкцій

Для забезпечення заданого рiвня тепловтрат ($\Delta Q_{\text{ct}i} = \text{const}$) через непрозорі огорожувальні конструкції з метою підвищення енергоефективності будівлі пропонується використовувати раціональний опiр теплопередачі залежно від азимутальної орієнтації.

Раціональний опiр теплопередачі R_{ctri} розраховується за формулою:

$$R_{\text{ctri}} = \frac{N_{\text{дiб}}}{\Delta Q_{\text{ct}i}} \left(t_{\text{вi}} - \left(t_{\text{зi}} + \frac{\rho_i \cdot I_{\text{cp}i}}{\alpha_{\text{зct}i}} \right) \right). \quad (5)$$

Для автоматизації розрахунків розроблено ППП *Polar*, з використанням якого побудовано модель раціонального опору теплопередачі $R_{\text{ctri}} = f(A_\sigma)$, залежно від азимутальної орієнтації будівлі. Але в огорожувальних конструкціях будівлі до 50 відсотків тепловтрат відбувається через світлопрозорі конструкції, тому спiсib моделювання раціонального опору теплопередачі світлопрозорих конструкцій розглянемо далі.

Графічний спiсib визначення раціонального опору теплопередачі світлопрозорих конструкцій

Для забезпечення заданого рiвня теплового балансу $\Delta Q_{\text{вi}} = \text{const}$ світлопрозорих конструкцій (тепловтрат і теплонадходжень від сонячної радіації (СР) протягом опалювального перiоду) виведено аналітичні залежності для визначення раціонального опору теплопередачі конструкцій.

Раціональний опір теплопередачі вікон $R_{вp_i}$ визначається:

$$R_{вp_i} = \frac{D_{di}}{\Delta Q_{вi} + Q_{cp_i} \cdot K_i \cdot \zeta_i \cdot \varepsilon_{вi}}. \quad (6)$$

Розроблено комп'ютерні програми та побудовано графічні моделі $R_{вp_i} = f(A_\sigma)$ раціонального опору теплопередачі (світлопрозорих конструкцій (рис. 1) (що забезпечують рівень теплового балансу 100, 80, 60, 40 кВт · год/м² протягом опалювального періоду), які можуть використовуватися ще на етапі архітектурного проектування.

Раціональний опір теплопередачі вікна
 $R_{вp_i} = f(A_\sigma)$ при $w = 90$ та $w = 0$ для опалювального періоду м. Київ, $g = 0,5$

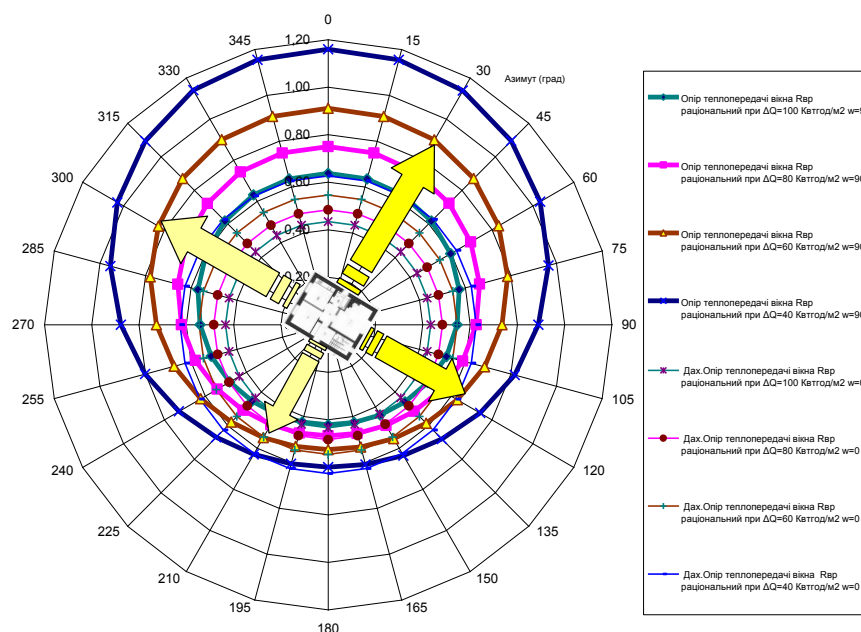

Рис. 1. Визначення раціонального опору теплопередачі вікон залежно від орієнтації та зон раціонального розташування вікон на фасадах будівлі.

Для визначення раціонального опору теплопередачі та розташування вікон на гранях будівлі гранної форми разом з отриманими графічними моделями $R_{вp_i} = f(A_\sigma)$ застосовуються і креслення будівлі. При цьому план будівлі суміщується з моделями, і проектувальник в інтерактивному режимі за комп'ютером визначає раціональний рівень опору теплопередачі світлопрозорих конструкцій і зони раціонального, допустимого та небажаного розташування вікон в огорожувальних конструкціях будівлі.

Висновки. Розроблено аналітичний і графічний способи визначення оптимального і раціонального опору теплопередачі світлопрозорих і непрозорих огорожувальних конструкцій з урахуванням теплоенергетичного впливу навколишнього середовища за умови дотримання заданого рівня тепловтрат через огорожувальні

конструкції і забезпечення заданого рівня енергоефективності будівлі.

Література

1. *Сергейчук О. В.* Оптимізація розподілу утеплювача по поверхні будівлі при заданому класі його ефективності / О. В. Сергейчук // Матеріали VI Міжнародної Кримської науково-практичної конференції «Геометричне та комп'ютерне моделювання: енергозбереження, екологія, дизайн». – Сімферополь, 2009. – С. 44–49.
2. *Мартынов В. Л.* Багатопараметрична оптимізація гранних енергоефективних будівель / В. Л. Мартынов // Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Геометричне моделювання, комп'ютерні технології та дизайн: теорія, практика, освіта». – Ужгород, 2011. – С. 135–139.
3. Теплова ізоляція будівель : ДБН В.2.6-31:2006. – [Чинні від 2007-04-01] // Мінбуд України. – К. : Укрархбудінформ, 2006. – 65 с. – (Державні будівельні норми України).

МОДЕЛИРОВАНИЕ ОПТИМАЛЬНЫХ ГЕОМЕТРИЧЕСКИХ ПАРАМЕТРОВ ТЕПЛОИЗОЛЯЦИОННОЙ ОБОЛОЧКИ ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНЫХ ЗДАНИЙ

В.Л. Мартынов

Аннотация – разработан аналитический и графический способы определения оптимальных геометрических параметров теплоизоляционной оболочки энергоэффективных зданий с учетом теплотерь, теплоступления от солнечной радиации, воздействия ветра по критерию обеспечения заданного уровня энергоэффективности зданий.

MODELING OPTIMAL GEOMETRICAL PARAMETERS THERMAL INSULATION SHELL ENERGY EFFICIENT BUILDINGS

V. Martynov

Summary

Developed analytical and graphical methods of determining the optimal geometric parameters insulating shell energy efficient buildings considering heat loss, teplonadhodzhennya from solar radiation, the impact of wind on criteria of a given level of energy efficiency of buildings.